

Ovaj projekat finansira
Evropska unija.

**#EY
ZA TEBE**

PREDLOG PRAKTIČNE POLITIKE

**Karijerni razvoj, zapošljivost i zapošljavanje mladih
-Stanje i preporuke za lokalne zajednice-**

Edukativni centar Kruševac

NACIONALNA
KOALICIJA ZA
DECENTRALIZACIJU

**EDUKATIVNI
CENTAR
KRUŠEVAC**

Karijerno vođenje i savetovanje u Republici Srbiji Nacionalni nivo – Strateški okvir

Početak uspostavljanja sistema karijernog vođenja i savetovanja u Srbiji predstavlja donošenje Strategije karijernog vođenja i savetovanja Republike Srbije,

Početak uspostavljanja sistema karijernog vođenja i savetovanja u Srbiji predstavlja donošenje **Strategije karijernog vođenja i savetovanja Republike Srbije**, 2010. godine. Strategija karijernog vođenja i savetovanja u Republici Srbiji (u daljem tekstu: Strategija) uspostavlja sistem karijernog vođenja i savetovanja u Republici Srbiji.

Preporuke koje sadrži ovaj dokument su zasnovane na već započetim aktivnostima modernizacije i usavršavanja stručnog obrazovanja i obuke, obrazovanja odraslih i reformskih procesa u oblasti zapošljavanja.

Ova strategija je direktno proizašla iz Nacionalne strategije zapošljavanja Srbije, Strategije razvoja stručnog obrazovanja u Republici Srbiji, Strategije obrazovanja odraslih i Nacionalne strategije za mlade i Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije za mlade za period 2009-2014. godine, koje je usvojila Vlada Republike Srbije.

Potreba za izradom Strategije navodi se da proističe iz činjenice da je u postojećem obrazovnom sistemu, u kome su tek počete reforme, ova važna funkcija, koja treba da obezbedi prelazak iz školovanja na tržište rada, potpuno marginalizovana, a njen značaj neshvaćen.

Strategija ističe da razvoj sistema karijernog vođenja i savetovanja utiče na sve činioce, aktere i nosioce sistema obrazovanja (formalnog i neformalnog) i doprinosi razvoju i reformisanju ukupnog sistema obrazovanja. Upravljanje karijernim vođenjem i savetovanjem je jedna od važnih komponenti u ukupnom regionalnom razvoju. Ulaganje u karijeru je ne samo individualna obaveza već i investiranje u lokalnu zajednicu, regionalni razvoj i ukupni državni ekonomski napredak.

Razvoj karijernog vođenja i savetovanja u celini obuhvata nekoliko bazičnih elemenata koji čine njegovu osnovu, i to:

- uključivanje karijernog savetovanja kao sveobuhvatni obrazovni cilj na svakom nivou obrazovanja;
- obezbeđivanje dostupnosti karijernih informacija kako mladima tako i odraslima;

- povezivanje i bliska saradnja između sistema karijernog vođenja i savetovanja za odrasle i karijernog sistema za mlade;
- obezbeđivanje visokog kvaliteta pojedinačnih servisa za karijerno savetovanje uvođenjem jedinstvenih standarda servisa;
- obezbeđivanje stalnog usavršavanja metoda karijernog savetovanja i vođenja i informacionih materijala za pojedince;
- stvaranje sistema usavršavanja pedagoga, psihologa i savetnika za karijerno vođenje i savetovanje u školama, karijernim centrima i servisima;
- podizanje društvene svesti o važnosti stalnog individualnog planiranja karijere što bi pomoglo zapošljivost svakog pojedinca u uslovima stalnih promena na tržištu rada.

Nacionalna strategija zapošljavanja Republike Srbije u okviru mera reforme obrazovanja i zapošljavanja predviđa:

- Proces obrazovanja i učenja treba usmeriti u pravcu ishoda učenja odnosno primenljivosti stečenih kompetencija i povećanju konkurentnosti na tržištu rada”.

Ulaganje u karijeru je ne samo individualna obaveza već i investiranje u lokalnu zajednicu, regionalni razvoj i ukupni državni ekonomski napredak napredak.

Sistemska uređenje oblasti karijernog vođenja i savetovanja treba da doprinese poboljšanju stanja na tržištu rada u Republici Srbiji i kao bitan segment razvoja društva, treba svakom pojedincu da obezbedi i omogući lični razvoj u cilju donošenja sopstvenih odluka po pitanju učenja, zapošljavanja, rada, kao i planiranja i upravljanja svojom karijerom.

Na taj način treba da se omogući i pomogne nezaposlenom licu u razjašnjenju neposrednih ciljeva zapošljavanja, pri traženju posla i zadržavanju zaposlenja, ali i spremnosti da pristupi osposobljavanju i sticanju dodatnih potrebnih znanja i veština, odnosno povećanju kompetencija, što bi značajno doprinelo njegovoj konkurentnosti i mobilnosti na tržištu rada, a time i zapošljavanju.

Time će se ostvariti ciljevi koji se pre svega odnose na **promovisanje i razvoj doživotnog učenja**, razvoj sistema tržišta rada kroz **smanjenje jaza između ponude i potražnje i popravljavanja kvaliteta radne snage, njene kompetitivnosti i mobilnosti, kao i socijalne jednakosti i inkluzije mladih i odraslih.**

Za uvođenje sistema karijernog vođenja i savetovanja i realizacije navedenih aktivnosti, navodi se da je veoma značajna uloga i saradnja resornih ministarstava za oblast obrazovanja, zapošljavanja i za mlade, NSZ, Privredne komore Srbije, Unije oslodavaca, obrazovnih ustanova i poslodavaca.

Paket usluga za mlade

Sprovesti paket usluga za mlade – planira se realizacija seta usluga i mera aktivne politike zapošljavanja za mlade do 30 godina starosti koje su ciljno orijentisane i usklađene sa specifičnim potrebama mladih i ujedno usmerene na stvaranje mogućnosti za produktivno zapošljavanje i efikasan prelazak sa školovanja na rad.

Paket usluga za mlade - podrazumeva set koraka koje NSZ, za svaku mladu osobu prijavljenu na evidenciju nezaposlenih lica, realizuje sa ciljem prevencije zastarevanja kompetencija (znanja i veština) od značaja za konkurentno istupanje na tržištu rada i pada u dugoročnu nezaposlenost i obuhvata:

1) procenu zapošljivosti lica;

2) utvrđivanje individualnog plana zapošljavanja i mera koje su najpogodnije za aktivaciju i podizanje zapošljivosti mladih;

3) posredovanje u zapošljavanju ili uključivanje u mere aktivne politike zapošljavanja koje mogu doprineti zapošljavanju (profesionalna orijentacija i savetovanje o planiranju karijere, program stručne prakse, subvencija za zapošljavanje i samozapošljavanje, program funkcionalnog osnovnog obrazovanja i dr.).

Međunarodna organizacija rada je 2016. godine objavila publikaciju „Tranzicija mladih žena i muškaraca na tržištu rada Republike Srbije”. Jedan od nalaza istraživanju govori o tome da Nedovoljan broj mladih u Srbiji radi. “Manje od jedne trećine mladih starosti od 15 do 29 godina je zaposleno (31.8%). Ova stopa je niska u poređenju sa prosekom 28 država članica EU koji je 2013. godine bio na nivou od 46 procenata, kao i u poređenju sa drugim državama u kojima je ova anketa sprovedena.”

Istovremeno, **udeo mladih koji nisu ni zaposleni ni u obrazovnom sistemu niti na obuci (NEET)** je 24 procenata. Pri tome je stopa NEET je viša u ruralnim nego u urbanim delovima zemlje (29.1 naspram 20.6 procenata)

Stopa NEET je viša među mladim ženama nego među mladim muškarcima, 26.1 naspram 21.9 procenata. “Iako je ova agregirana stopa slična među polovima, struktura NEET među polovima se razlikuje. Većina mladih muškaraca koji potpadaju pod NEET su nezaposleni (56.5 procenata), dok je nezaposleno 45.7 procenata mladih žena u okviru NEET. Nasuprot tome, većina mladih žena iz te kategorije nije ni u obrazovnom sistemu niti na tržištu rada: 54.3 procenata njih su neaktivne ne-studentkinje dok ih je 45.7 procenata nezaposleno”.

Suviše veliki broj mladih “zaglavi se” u tranziciji od škole do posla. “Dve petine mladih stanovnika Srbije (40.2 procenta) nisu još započeli svoju tranziciju od škole do posla. Od onih koji su je započeli većina provede dugo vremena u tranziciji. Veće šanse da završe tranziciju ili ostanu u njoj imali su mladi muškarci u odnosu na žene, koje su uglavnom bile u kategoriji onih koji tranziciju još nisu ni započeli. Stope tranzicije više su u ruralnim nego u urbanim područjima (22.1 naspram 18.7 procenata).”

Karijerno vođenje i savetovanje doprinosi:

- ostvarivanju elementarnog prava na rad;
- efikasnijem investiranju u obrazovanje i osposobljavanje;
- većoj efikasnosti na tržištu rada, što se ogleda u većoj zapošljivosti i mobilnosti radne snage;
- razvoju ljudskog kapitala i radne snage;
- društvenoj inkluziji svakog pojedinca
- društvenoj jednakosti svakog pojedinca;
- aktivnom građanstvu.

Karijerno vođenje i savetovanje, uz koncept celoživotnog učenja, poslednjih godina zauzima sve značajnije mesto u evropskim i svetskim okvirima kao instrument za povećanje kapaciteta zapošljivosti, posebno ciljne grupe mladih.

Na evropskom nivou, kao deo Strategije Evropske unije 2020 (EU Strategy for Youth – Investing and Empowering), Agenda za nove veštine i poslove (The Agenda for New Skills and Jobs) se posebno odnosi na zapošljavanje i ima za cilj da omogući dostizanje utvrđenih nivoa zaposlenosti i održivost socijalnog modela. Agenda donosi inicijative usmerene ka razvoju kvalifikovane radne snage sposobne da se prilagodi promenljivim zahtevima tržišta rada što je istovremeno jedan od ključnih prioriteta kroz koje Evropa nastoji da podigne stopu zaposlenosti.

Za nacionalni nivo, preporuke se između ostalog odnose i na: - omogućavanje dobijanja kompetencija, neophodnih za dalje učenje i angažovanje na tržištu rada, kroz opšte obrazovanje i obuke, bilo kroz formalno ili neformalno učenje; - razvijanje partnerstva između glavnih aktera u domenu obrazovanja, obuka i rada, a naročito kroz uključivanje socijalnih partnera.

PRUŽANJE USLUGA KARIJERNOG VOĐENJA NA LOKALNOM NIVOU

Preporuke

- **Približavanje usluga korisnicima**

Jedan od načina da se olakša pristup uslugama karijernog vođenja i savetovanja je približavanje usluga korisnicima na nivo, odnosno mesto gde se oni obrazuju, žive i rade. Približavanje usluga korisnicima jedan je od preduslova za njihov poboljšan kvalitet i efikasnost, stvaranjem mreže pružaoca usluga i uzimajući u obzir karakteristike svake lokalne zajednice.

To se obezbeđuje realizacijom nekoliko različitih procesa, kojima je zajedničko da deo usluga karijernog vođenja i savetovanja obavljaju kancelarije za mlade na lokalnom nivou, organizacije, službe i agencije koje se bave zapošljavanjem i posredovanjem u zapošljavanju i dr.

Koordinacioni mehanizmi koji će olakšati pristup uslugama karijernog vođenja i savetovanja trebalo bi da postoje na svim nivoima. Korisnici ne moraju razlikovati različite službe i organizacije koje te usluge pružaju. Za korisnike te usluge moraju biti transparentne i jasne. U razvoju karijernog vođenja i savetovanja na lokalnom nivou veliku ulogu treba da imaju kancelarije za mlade.

- **Upravljanje karijernim vođenjem i savetovanjem je jedna od važnih komponenti u ukupnom regionalnom razvoju.**

Jedan od načina da se olakša pristup uslugama karijernog vođenja i savetovanja je približavanje usluga korisnicima na nivo, odnosno mesto gde se oni obrazuju, žive i rade. Približavanje usluga korisnicima jedan je od preduslova za njihov poboljšan kvalitet i efikasnost, stvaranjem mreže pružaoca usluga i uzimajući u obzir karakteristike svake lokalne zajednice.

- **Ulaganje u karijeru je ne samo individualna obaveza već i investiranje u lokalnu zajednicu, regionalni razvoj i ukupni državni ekonomski napredak.**

Akcioni plan implementacije Strategije na nivoima lokalnih zajednica posebno podvlači aktivnosti koje su usmerene na uvođenje insituta karijernog vođenja i savetovanja u lokalne politike, strateška i druga dokumenta kao i umrežavanje ključnih lokalnih aktera u razvijanju sistema karijernog vođenja i savetovanja, a u skladu sa karakteristikama, stanjem i konkretnim potrebama lokalne zajednice.

- **Aktivno povezivanje i uključivanje socijalnih partnera**

Aktivno povezivanje i uključivanje socijalnih partnera obuhvata povezivanje sa lokalnom zajednicom (upravljanje, investiciona politika, dodatni oblici rada, finansiranje, planiranje i dr.), sa lokalnim i regionalnim tržištem rada, sa preduzećima i privrednim društvima, sa profesionalnim asocijacijama, sa preduzetnicima i njihovim asocijacijama i sa institucijama i oblicima neformalnog obrazovanja.

- **Aktivno povezivanje i uključivanje socijalnih partnera**

Aktivno povezivanje i uključivanje socijalnih partnera obuhvata povezivanje sa lokalnom zajednicom (upravljanje, investiciona politika, dodatni oblici rada, finansiranje, planiranje i dr.), sa lokalnim i regionalnim tržištem rada, sa preduzećima i privrednim društvima, sa profesionalnim asocijacijama, sa preduzetnicima i njihovim asocijacijama i sa institucijama i oblicima neformalnog obrazovanja.

- **Primeri dobre prakse i rezultati istraživanja pokazuju da se sprovođenjem usklađenih, kontinuiranih i dostupnih usluga karijernog vođenja i savetovanja, značajno povećavaju kapaciteti zapošljivosti mladih i doprinosi većem zapošljavanju mladih.**

Evropska i vanevropska praksa ukazuju na neophodnost postojanja jake mreže savetovaništa za karijerno vođenje i savetovanje namenjenih kako mladima koji su u procesu školovanja, tako i odraslima (koncept doživotnog učenja). Karijerno vođenje i savetovanje je prepoznato i priznato kao jedan od osnovnih instrumenata za razvoj ljudskih resursa kojim se postižu kako ciljevi veće socijalne jednakosti i inkluzije, tako i obrazovni ciljevi ekonomskog razvoja.

Primeri dobre prakse pokazuju da su najefikasnija usklađena delovanja i saradnja svih relevantnih aktera u oblastima: obrazovnog sistema, u institucijama tržišta rada, lokalnim kancelarijama za mlade i u neprofitnom sektoru, čime se obezbeđuje njihova jednaka dostupnost svim kategorijama stanovništva: mladima, nezaposlenima i zaposlenima koji imaju potrebe za informacijama i ovom vrstom podrške.

"Ova publikacija je objavljena uz finansijsku pomoć Evropske unije.
Za sadržinu ove publikacije odgovoran je isključivo Edukativni centar Kruševac i ta
sadržina nipošto ne odražava stavove Evropske unije."